

Zákon o Environmentálnom fonde

Zákon o Environmentálnom fonde, predložený poslancami Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre životné prostredie a ochranu prírody, schválili poslanci parlamentu 21. septembra 2004. Účelom predloženého zákona je vytvorenie samostatného Environmentálneho fondu (EF), ktorého hlavnou úlohou má byť uskutočňovanie štátnej starostlivosti o životné prostredie.

Environmentálny fond má byť nástupcom Štátneho fondu životného prostredia, ktorý bol zrušený s ďalšími štátnymi fondmi zákonom v roku 2001. Agenda fondov, ako aj ich finančné prostriedky prešli pod jednotlivé rezortné ministerstvá, čím sa umožnilo, aby parlament prostredníctvom štátneho rozpočtu rozhodoval o všetkých príjmoch fondov a tiež bolo možné zlepšiť riadenie dlhov, ktoré fondy vytvorili. Dôvodom na takýto krok bola skutočnosť, že v rámci samostatných fondov sa vytvárali priveľké deficity, ktoré vláda nemala plne pod kontrolou. Bývalý Štátny fond životného prostredia bol, na rozdiel od ostatných fondov, financovaný hlavne z vlastných príjmov a používanie získaných prostriedkov bolo účelovo viazané na podporu environmentálnych projektov formou dotácií a úverov. Podľa údajov dôvodovej správy tvorili vlastné príjmy fondu v rokoch 1992 – 2001 81% celkového príjmu. Jeho zrušením sa príjmy stali súčasťou štátneho rozpočtu.

Environmentálny fond má byť právnickou osobou so sídlom v Bratislave a jeho správu bude vykonávať Ministerstvo životného prostredia SR. Šéf rezortu bude menovať riaditeľa fondu a zriaďovať Radu Environmentálneho fondu, ako svoj poradný orgán na poskytovanie a použitie finančných prostriedkov fondu.

Podľa schváleného znenia zákona, fond by mal byť nezávislý od financovania zo štátneho rozpočtu. Zdrojom príjmov vytvoreného fondu budú vlastné zdroje – poplatky za znečisťovanie životného prostredia, pokuty a penále za oneskorené platby, odvody, výnosy verejných zbierok, dary a príspevky, vstupné do chráneného územia, výnosy z finančných aktív fondu, všetky druhy platieb v systéme environmentálneho práva a ďalšie príjmy. Získané prostriedky budú účelovo viazané. Vynakladať sa budú na realizáciu hlavných cieľov fondu, ako napríklad podpora environmentálnej výchovy, podpora prieskumu a vývoja zameraného na zlepšenie stavu životného prostredia, podpora činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky, podpora riešenia mimoriadne závažných environmentálnych situácií alebo na poskytovanie dotácií, úverov a podporu investorov, ktorí nemajú možnosť získať zahraničnú pomoc. Kontrola nad presadzovaním štátnej a regionálnej environmentálnej politiky bola určená do rúk Slovenskej inšpekcie životného prostredia, na miestnej úrovni budú vykonávať dozor obvodné úrady životného prostredia.

Medzi argumenty zástancov vytvorenia samostatného fondu patrí najmä finančná podvýživnosť environmentálnych projektov. Bývalé príjmy fondu sú dnes príjmom štátneho rozpočtu, ktorý ich presúva MŽP SR, aby sa projekty dotovali cez sekciu realizácie environmentálnych programov. Ministerstvo životného prostredia však vynakladá prostriedky aj na spolufinancovanie programov z eurofondov a ostáva mu menej zdrojov na projekty, ktoré sa na európsku pomoc nekvalifikovali (rozostavané stavby

environmentálnej infraštruktúry v komunálnom sektore - malé a stredné projekty, protipovodňové opatrenia, ukončovanie kanalizácií, vodovodov, odstraňovanie smetísk). Podľa ministra životného prostredia by mal EF v budúcom roku disponovať takmer 1 mld. Sk, ktoré by sa formou dotácií a úverov s výhodnou úrokovou sadzbou mohli dostať do zaostalejších regiónov Slovenska. Minister financií naopak tvrdí, že zriadenie fondu nie je systémovým riešením financovania životného prostredia aj s ohľadom na transparentnosť verejných financií. Všetky činnosti, ktoré by mal financovať nový fond, možno priamo pokryť z kapitoly ministerstva, no nebude sa tým zvyšovať byrokracia a priestor na korupciu. Ako sa vyjadrili ďalší z oponentov, je nesystémové vyberať spod centrálnej kontroly činnosti začlenené pod štátnym rozpočtom, najmä keď voľenie orgánov fondu bude mať v rukách samotný rezortný minister.

Po schválení zákona v parlamente, koncom septembra minister financií SR predložil na rokovanie vlády návrh na požiadanie prezidenta Slovenskej republiky vrátiť zákon o Environmentálnom fonde Národnej rade Slovenskej republiky z dôvodu posunutia jeho účinnosti o 1 rok. Dôvodom snahy preložiť účinnosť zákona je podľa ministra financií zníženie príjmov štátneho rozpočtu na rok 2005 vo výške 1,4 mld. Sk (spôsobené vznikom fondu), ktoré navrhovaný štátny rozpočet nemôže kompenzovať. Vláda ústny návrh ministra schválila.

Zákon o Environmentálnom fonde nadobúda účinnosť 1. januára 2005.